

Τα αγαπημένα βιβλία του Αδόλφου Χίτλερ

Σε ηλικία πενήντα έξι ετών, είχε δημιουργήσει μια βιβλιοθήκη 16.000 τόμων

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΑΙΝΗ**

Οπως εύστοχα σημειώνει στον πρόλογο του ο Τιμοθί Ράιμπακ (Timothy Ryback), ο Αδόλφος Χίτλερ «ασφαλώς ήταν περισσότερο γνωστός ως άνθρωπος που έκαψε παρά συνέλεξε βιβλία». Κι όμως, μέχρι που πέθανε, σε ηλικία πενήντα έξι ετών, είχε δημιουργήσει μια βιβλιοθήκη περίπου δεκαέξι χιλιάδων τόμων. Το περιεχόμενο αυτής της βιβλιοθήκης εξετάζει στο δικό του βιβλίο «Η βιβλιοθήκη του Χίτλερ. Τα βιβλία που επηρέασαν τη ζωή του», ο Ράιμπακ, το οποίο θα κυκλοφορήσει σε λίγες ημέρες από τις εκδόσεις **Πατάκη**, σε μετάφραση της Αλεξάνδρας Κονταξάκη.

Μπορεί λοιπόν να διέταζε να καούν εκατοντάδες βιβλία, ο ίδιος όμως διέθετε μια αξιόλογη συλλογή με πρώτες εκδόσεις έργων από φιλοσόφους, ιστορικούς, ποιητές, θεατρικούς συγγραφείς και μυθιστοριογράφους.

Από τις εκδόσεις Πατάκη το βιβλίο του Τιμοθί Ράιμπακ «Η βιβλιοθήκη του Χίτλερ. Τα βιβλία που επηρέασαν τη ζωή του».

φους, ενώ κατέτασσε τον «Δον Κιχώτη», μαζί με τον «Ροβινσώνα Κρούσο», την «Καλύβα του μαρμαρι-Θωμά» και τα «Ταξίδια του Γκάλλιβερ», στα σπουδαιότερα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Αντιφασιστικό, ίσως. Το βέβαιο είναι ότι έως τώρα ποτέ κανένας δεν αποπεράθηκε να προσεγγίσει την προσωπικότητα του Χίτλερ από αυτά τη σκοπιά, υπακούοντας στο αξίωμα του Βάλτερ Μπένγιαμιν (ενός ιδιοφυούς Εβραίου στοχαστή που αυτοκτόνησε εξαιτίας του Αδόλφου) ότι «μπορεί κανείς να καταλάβει πολλά για έναν άνθρωπο από τα βιβλία που διατηρεί στη βιβλιοθήκη του». Καταλήγει σε κάποιο ασφαλές συμπέρασμα ο Ράιμπακ: Η απάντηση στις σελίδες αυτής της ιδιάιτης μελέτης, ενδεικτικά αποσπάσματα της οποίας η «Κ» δημοσιεύει στο σημερινό φύλλο.

Αλλάζει διαρκώς θέση στα βιβλία

Τον τελευταίο μισό αιώνα, τα απομνημόνια της βιβλιοθήκης του Αδόλφου Χίτλερ καταλαμβάνουν ράφι στον ακοιτών, κλιματιζόμενο χώρο του Τμήματος Σπάνιων Βιβλίων της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου.

Οι χίλιοι διακόσιοι τόμοι που διασώθηκαν, οι οποίοι κάποτε κοσμούσαν τα ράφια στις τρεις κομψές βιβλιοθήκες του Χίτλερ -ξυλίνα επένδυση, παχιά χαλί, μπροστάντα φασιστικά, αφάρτες πολυθρόνες- σε ιδιωτικές κατοικίες στο Μόναχο, το Βερολίνο και το Ομπερβάλτμπεργκ κοντά στο



Ο Αδόλφος, επών τριάντα έξι, ποζάρει με τα βιβλία του στο πρώτο του διαμέρισμα στο Μόναχο (επάνω). Τα βιβλία ήταν συχνά εκλεκτό δώρο για τον Χίτλερ. Εδώ, δέχεται για δώρο ένα βιβλίο για τα πεντηκοντά του γενέθλια (αριστερά). Στο γραφείο του, στο αρχηγείο του Ναζιστικού Κόμματος, με ένα βιβλίο (δεξιά).

Μπερτεσγκάντεν, βρίσκονται πλέον στοιβαγμένοι σε μεταλλικά ράφια σε έναν απέραντο, μισοφωτισμένο αποθηκειακό χώρο του Κτιρίου Τόμας Τζέφerson στην κεντρική Ουάσιγκτον, πολύ κοντά στο Ουάσιγκτον Μολ, απέ-

ναντι από το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι τένοντες συναισθηματικές λογικές που κάποτε διέτρεχαν αυτά τα συλλογώ-ο Χίτλερ άλλαζε διαρκώς θέση στα βιβλία του και επέμενε να τα

τοποθετεί ο ίδιος στα ράφια-έχουν διαρραγεί. Το προσωπικό αντίγραφο της γενεαλογίας του Χίτλερ βρίσκεται στριμωγμένο ανάμεσα σε μια δεμένη συλλογή άρθρων από εφημερίδες με τίτλο Κυριακάτικοι στοχασμοί και σε μια συλλογή πολιτικών γελοιογραφιών από τη δεκαετία του 1920. Μια καλοήθιστα δεμένη έκδοση με πιστά αντίγραφα επιστολών του Φρειδερίκου του Μεγάλου, ειδικά σχεδιασμένη για τα πεντηκοντά γενέθλια του Χίτλερ, βρίσκεται σε ένα ράφι για υπερμεγέθη βιβλία κάτω από έναν εξίσου σγκόδη τόμο που παρουσιάζει την πόλη του Αμβούργου και μια εικονογραφημένη ιστορία του Γερμανικού Ναυτικού κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Το αντίτυπο του Χίτλερ με τα κείμενα του θρυλικού Πρώσου στρατηγού Καρλ φον Κλάουζεβιτς, στον οποίο ανήκει η περίφημη ρήση ότι ο πόλεμος είναι πολιτική με άλλα μέσα, μοιράζεται το ίδιο ράφι με ένα γαλλικό βιβλίο χορτοφαγικών συνταγών αφιερωμένο στον «Monsieur Hitler vigitarian».

Ήταν εμβριθής μελετητής των Αγίων Γραφών και διέθετε έναν ιδιαίτερα καλοισθιό τόμο του «Worte Christi, ή Λόγια του Χριστού», με χρυσά ανάγλυφα στο εξώφυλλο από μπεζ βιδέλο, που ακόμη και σήμερα παραμένει απολό σαν μετάξι. Επίσης διέθετε μια γερμανική μετάφραση της αντισημιτικής μπροσουράς του Χένρυ Φορντ με τίτλο «Ο θείος Εβραίος: Το κυρίαρχο πρόβλημα στον κόσμο», καθώς κι ένα εγχειρίδιο για τα δηλητηριώδη αέρια, το οποίο περιείχε ένα κεφάλαιο που κατέγραφε λεπτομερώς τις ιδιότητες και τη δράση του πρωσικού οξέος, του θανατηφόρου ασφουζιόγνου που κυκλοφόρησε με την εμπορική ονομασία Zyklon B.

Σημειώνει στο περιθώριο

Αρκετές δεκάδες από τα σωζόμενα βιβλία του Χίτλερ περιέχουν σημειώσεις στο περιθώριο. Εδώ συνάντησα έναν άνθρωπο που φημιζόταν ότι δεν άκουγε ποτέ κανέναν, για τον οποίο η συζήτηση ήταν συνώνυμη του αδυσώπητα σκονινοτενούς λόγου, ενός αδιάκοπου μονολόγου, και ο οποίος σταματούσε την ανάγνωση για να κατανοήσει καλύτερα το κείμενο, να υπογραμμίσει λέξεις και φράσεις, να σημειώσει ολόκληρες παραγράφους, να προσθέσει ένα θαυμαστικό δίπλα σε κάποιο απόσπασμα, ένα ερωτηματικό σε κάποιο άλλο, και συχνά έντονες παράλληλες γραμμές στο περιθώριο δίπλα σε συγκεκριμένα αποσπάσματα. Όπως τα χνάρια στην άμμο, έτσι κι αυτά τα σημάδια μάς επιτρέπουν να ανακτενώσουμε την πορεία του ταξιδιού αλλά όχι απαραίτητα τον σκοπό, τι του τραβούσε την προσοχή, πότε προχώρησε βιαστικά παρακάτω και πού τελικά σταματούσε.

Θαυμαστής του Σαίξπηρ

Είχε στην κατοχή του τα άπαντα του Ουίλιαμ Σαίξπηρ, σε γερμανική μετάφραση από έκδοση του 1925 του Γκέοργκ Μίλερ, ως μέρος μιας σειράς που είχε σκοπό να φέρει το ευρύ κοινό σε επαφή με την κλασική λογοτεχνία. Ο έκτος τόμος περιλάμβανε τα έργα «Οπας σας αρέσει», «Δωδέκατη νύχτα», «Αμίλετ», «Τρωίλος και Χρισπίδα». Ολόκληρη η συλλογή είναι δερματόδετη - χειροποίητο μαροκινό δέρμα με ανάγλυφο χρυσό αετό και με τα αρχικά του εκατέρωθεν στη ράχη.

Φερόυσε τον Σαίξπηρ ανώτερο του Γκαίτε και του Σίλερ από κάθε άποψη. Ενώ ο Σαίξπηρ είχε πυροδοτήσει τη φαντασία του με τις πρωταίκες δυνάμεις της αναδυόμενης βρετανικής αυτοκρατορίας, οι δύο αυτοί θεατρικοί συγγραφείς και ποιητές της τευτονικής κατασπατάλησαν το ταλέντο τους σε ιστορίες για την κρίση της μέσης ηλικίας και για αδελφικές αντιζηλίες.

Για ποιο λόγο άραγε, αναρωτήθηκε κάποτε, ο γερμανικός Διαφωτισμός παρήγαγε το «Νάθαν ο σοφός», την ιστορία του ραββίνου που συμφιλιώνει χριστιανούς, μουσουλμάνους και Εβραίους, ενώ ο Σαίξπηρ

μπόρεσε να δώσει στον κόσμο τον «Εμπορο της Βενετίας» και τον Σάλοκ;

Φαίνεται πως ρούφηξε σαν σφουγγάρι τον «Αμίλετ». Το «να ζει κανείς ή να μη ζει» ήταν αγαπημένη του φράση, καθώς και το «Τι 'ναι για μένα η Εκάρη». Αγαπούσε ιδιαίτερα τον «Ιούλιο Καίσαρα».

Σε ένα μικρό ζωγραφικό του 1926 σχεδίασε ένα λεπτομερές σκηνικό για την πρώτη πράξη της σαίξπηρικής τραγωδίας, με βαριές προσόψεις να περιβάλλουν τη ρωμαϊκή αγορά όπου δέχεται την επίθεση ο Καίσαρας.

«Οψόμεθα εις Φάιλπους» απείλησε κάποιον αντίπαλο περισσότερες από μία φορές, αντιγράφοντας τη φασματική απειλή εναντίον του Βρούτου μετά τη δολοφονία του Καίσαρα. Λέγεται ότι φυλάγχε τις «Ειδούς του Μαρτίου» για βαρυσήμαντες αποφάσεις.

Διατηρούσε τους τόμους του Σαίξπηρ στο γραφείο του, στον δεύτερο όροφο του αλπικού καταφυγίου του στη νότια Γερμανία, όπως και μια δερματόδετη έκδοση ενός άλλου αγαπημένου του συγγραφέα, του μυθιστοριογράφου περιπετειών Καρλ Μάου.



Ο Χίτλερ διατηρούσε αυτά τη χειροποίητη, δερματόδετη έκδοση με τα άπαντα του Σαίξπηρ στο αλπικό καταφύγιό του κοντά στο Μπερτεσγκάντεν. Τα αρχικά του βρίσκονται στη βάση της ράχης.